

Speech Ivo Opstelten, voorzitter van de Stuurgroep Aanpak Kindermishandeling

- Alleen gesproken woord geldt -

Dames en heren,

Kindermishandeling, ouderenmishandeling, eengerelateerd geweld, huiselijk geweld, het zijn woorden en thema's die je rillingen bezorgen!

En de achterliggende werkelijkheid des te meer! Iedere keer als ik een gezelschap toespreek rondom het deze thema's, moet ik tóch even een drempel over. Nee, we hebben het niet over lichtvoetige thema's vandaag...

Ik heb de cijfers al vaker genoemd: minstens 100.000 kinderen per jaar zijn slachtoffer van mishandeling. Daarvan overlijden er jaarlijks ongeveer 50. Dat is er dus 1 per week. Ontstellende cijfers!

U weet wellicht dat sinds dit jaar de mogelijkheid bestaat om een tijdelijk huisverbod op te leggen. Alleen al de eerste 7 maanden van dit jaar werden 1000 van zulke huisverboden opgelegd!

Als we dan vervolgens gaan kijken naar het aantal daadwerkelijke meldingen van bijvoorbeeld kindermishandeling moeten we ons zorgen maken!

De meldingen van kindermishandeling bij AMK's staan in geen verhouding tot het aantal daadwerkelijke gevallen van kindermishandelingen.

Begin dit jaar nog sprak het VN Kinderrechtencomité Nederland daarop aan.

Het melden van kindermishandeling moet gewoon beter! En voor huiselijk geweld geldt hetzelfde.

Toch staat hier geen moedeloze Stuurgroepvoorzitter. Nee, de *tour de force* die wij vanaf februari 2008 begonnen zijn levert heel wat op, ja geeft zelfs energie!

De bewustwording is vergroot, het stilzwijgen onder professionals, politici en beleidsmakers is doorbroken. In verschillende sectoren worden meldcodes ontwikkeld, zoals in ziekenhuizen en de artsenorganisatie KNMG.

In 2010 verwachten we van de Ministeries van VWS en Jeugd & Gezin een wetsvoorstel waarin het instellen van een meldcode voor professionals verplicht gesteld wordt.

De omslag van 'zwijgen tenzij...', naar 'spreken tenzij...' lijkt nu dus echt gemaakt te gaan worden.

En vandaag sta ik voor een overvolle zaal, hier in Ede! Dat alles stemt dus toch positief.

Op weg naar een succesvolle aanpak van kindermishandeling, huiselijk geweld en al die andere vormen van geweld zijn er volgens mij twee dingen heel hard nodig: **verantwoordelijkheid** en **moed**...

Verantwoordelijkheid

U als professional hebt de verantwoordelijkheid om mishandeling te signaleren en te melden. Dat is een zware verantwoordelijkheid mensen, laten we daar ook maar even bij stilstaan! Te vroeg of te laat signaleren en melden kan dramatische gevolgen hebben. De gang van zaken rondom Savanna hebben wij allemaal op het netvlies staan!

De verantwoordelijkheid schuilt ook daarin, dat u na een melding niet klaar bent. Om het oneerbiedig te zeggen: met het pakketje over de schutting te gooien bent u er nog niet!

Uw professionaliteit en beroepsethiek vereisen juist ook dat u zicht houdt op de verdere afhandeling van de melding! Meldcodes en modellen hebben namelijk altijd het gevaar in zich dat mensen 'afschuifgedrag' gaan vertonen.

Uw verantwoordelijkheid houdt niet op bij de grenzen van uw functieomschrijving! Maar ook niet als u uw stap in het meldproces gezet hebt. Het gaat erom dat al die kinderen en ouders écht geholpen worden.

Daarom moeten we het vandaag niet hebben over de meldcode als doel op zich. Dat zou een teleurstellend resultaat van deze mooie dag zijn. Nee, het gaat om wat u er als professional mee doet! U bent het aan uzelf, aan uw beroep en aan al de slachtoffers verplicht om verantwoordelijk te handelen! En dat weet u ook, daarom heeft u juist vaak gekozen om met passie in deze sector werkzaam te zijn. De meldcode trekt dat niet in twijfel, maar onderstreept dat juist! Beste mensen, ik sta hier niet met het morele vingertje! Nee, zie het als een duwtje in de rug, om die verantwoordelijkheid te pakken.

Hier, vandaag in Ede, zetten we weer een stap verder. We wisselen goede en minder goede ervaringen uit en we motiveren elkaar!

Nogmaals, we weten dat we er niet zijn met alleen een meldcode, een nieuw basismodel en een stappenplan. Al zijn we hartstikke blij als die wettelijke basis voor de meldcode er straks is... en een beetje snel graag zou ik zeggen!

Maar bovenal hebben wij allen een verantwoordelijkheid. U als professional, ik als Stuurgroepvoorzitter, de overheid, maar ook de hele samenleving. Dries van Dantzig zei het al: *'Wij dragen als gemeenschap - en daarom ieder van ons als individu - gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van kinderen, burgers in wording.'*

Wij hebben de ogen die zien, de oren die horen en vooral de mond om te spreken. Daarmee hebben wij allen de instrumenten op zak om wat te doen aan dit leed van zoveel kinderen en volwassenen.

Zijn wij er al met de meldcode en een voldoende besef van ieders verantwoordelijkheid? Ik denk het niet. Ik denk dat er meer nodig is. Behalve een beroepsmatige verantwoordelijkheid – als ik dat zo zeggen mag – is er ook veel moed nodig om te melden.

Moed

Melden van mishandeling vraagt moed, beste mensen. Als je als kraamverzorgster aan het einde van de kraamtijd je zorgen over de thuissituatie wilt bespreken met de ouders, vraagt dat moed. Liever ga je misschien weg, zonder stampij te schoppen.

Als je als professional worstelt met het klassieke conflict tussen beroepsgeheim, de vertrouwensrelatie met ouders en kinderen en de morele plicht om mishandeling te melden vraagt dat moed.

Soms is het helemaal niet zo duidelijk. Niets is zwart – wit!

Je moet het vaak echt van kleine signalen hebben, die lastig te interpreteren zijn! Hoe dan doortastend te handelen?

Onlangs bereikte ons nog het schrijnende verhaal van een leerkracht die kindermishandeling meldde.

Een leerling uit zijn klas verzuimde nogal eens! Dat begon op te vallen.

Daarbij kwam dat andere ouders signalen hadden gekregen dat er in dat gezin sprake was van mishandeling. Spelende vriendjes hadden gezien hoe de kinderen klappen kregen en waren overstuur met het verhaal thuisgekomen.

De leerkracht overlegde met een collega en besloot na dit overleg te informeren bij het AMK. Het AMK raadde hem aan zo snel mogelijk schriftelijk melding te doen van kindermishandeling.

Hij zocht contact met de schooldirectie. Dat lukte niet en het weekend kwam in zicht. Op school was geen protocol voor dit soort zaken...

Uiteindelijk besloot de leerkracht er geen gras over te laten groeien. Hij wilde geen tijd verliezen en deed de brief met de melding richting het AMK op de bus. Hij meldde dat vervolgens bij zijn directie.

Na dat weekend sprak de directie sprak hem streng en intimiderend toe. Hij hoefde niet te rekenen op hun steun. En of hij ook gedacht had aan de uitwerking hiervan op het imago van de school?

De directie verweet hem onzorgvuldig en zonder overleg gehandeld te hebben.

En u gelooft het misschien niet, maar op woensdag werd hij ontslagen!

Het zal je maar gebeuren...! De moed zou je in de schoenen zinken bij dit soort verhalen...

Beste mensen,

Dit is misschien een heftig voorbeeld, maar onderschat u het niet!

Er zijn veel meer professionals die dit soort situaties herkennen.

En daarom misschien niet durven te melden!

Scholen en instellingen willen soms de vuile was binnenhouden, vooral geen gedoe met ouders of patiënten. Vaak is het geen opzet, maar gewoon domweg verlegenheid en onwetendheid. En stel dat je het mis hebt! Dat je verkeerde signalen krijgt, of ze verkeerd interpreteert?

Toch doe ik vandaag een oproep om lef te tonen en de moed op te brengen om toch een melding te overwegen! Praat erover met uw collega's, vraag om een protocol en handel ernaar!

Zeg ik dan dat een meldcode, het basismodel of een instellingsprotocol het Ei van Columbus is?

Nee, dat zeg ik niet! Het kan wel houvast bieden. Als er geen richtlijnen zijn en niemand precies weet hoe te handelen, schiet men in de kramp en blijft de melding veelal achterwege.

Maar een meldcode huiselijke geweld en kindermishandeling kan ook een papieren werkelijkheid worden! En het kan er voor zorgen dat professionals na een melding denken dat hun taak erop zit en dat het probleem verder wel volgens plan wordt afgehandeld.

Naast een goede meldcode zijn volgens mij de succesfactoren dus vooral een sterk ontwikkeld verantwoordelijkheidsbesef en een behoorlijk portie moed!

Nogmaals, mensen, we laten het er niet bij zitten! De cijfers zijn ontstellend, de meldingen blijven nog achter, maar we gaan de goede kant op! Er gebeurt al veel...

Op onze werkbezoeken door het land heb ik bijvoorbeeld gezien dat de RAAK-aanpak werkt en steeds verder uitgerold wordt. Sommige regio's – zoals Zeeland - zijn al heel ver met de samenwerking tussen de aanpak van kindermishandeling en de aanpak van huiselijk geweld. En eerder noemde ik al de meldcodes die opgesteld worden.

Op 19 november aanstaande vindt de Estafettemars tegen Kindermishandeling plaats. In Amsterdam voor de tweede keer en in Rotterdam voor het eerst. We gaan gewoon de straat op!

Een week later start de publiekscampagne: Nu is het genoeg! Gericht op slachtoffers en daders die zich kunnen melden bij de Steunpunten Huiselijk Geweld. U ziet, de trein dendert voort!

En vandaag zijn we een hele dag bij elkaar om te praten over het signaleren en het melden, over moed en verantwoordelijkheid.

Daarom ben ik optimistisch! De wil is er, de middelen komen er, steeds meer. Met onze inzet, met verantwoordelijkheid en moed gaan wij kindermishandeling en huiselijk geweld te lijf. Daar ben ik van overtuigd. U toch ook?

Ik wens u een goed, inspirerend en leerzaam congres.

Dank u wel.